

HISTÒRIA DE L'EMPRESA.
PROGRAMA DE L'ASSIGNATURA 20274. CURS 1999/2000.
Professor: PERE FATJO (Grup 10)

1. OBJECTIUS

L'assignatura d'Història de l'Empresa té per objecte proporcionar a l'alumne el cos de coneixements necessari per a la comprensió adequada del fenomen econòmic de l'"empresa" en el seu desenvolupament històric. El contingut del programa se centra principalment en l'estudi de l'empresa capitalista, tant en atenció als canvis i continuïtats de les seves formes organitzatives i gerencials, com en la seva relació amb el context econòmic, tècnic i social en què ha estat actuant, i molt especialment durant els segles XIX i XX.

2. TEMARI

TEMA 1. L'EMPRESA EN L'ECONOMIA PREINDUSTRIAL

1/ Les empreses en les economies preindustriel·les

- 1.1 Els límits de l'empresa. Els nivells de renda i la seva distribució. Els mercats preindustriel·ls. L'estat de la tecnologia i de l'organització del treball, el transport i la transmissió de la informació.
- 1.2 L'artesanat i l'organització gremial; el treball domiciliari; les manufactures estatals.
- 1.3 El comerç a llarga distància i les grans companyies financeres.

TEMA 2. ELS ORIGENS DE L'EMPRESA CAPITALISTA

1/ Les conseqüències de la Revolució Industrial

- 1.1 L'expansió de la demanda i les noves oportunitats de l'empresa: l'aparició de mercats de masses i l'alteració progressiva dels hàbits de consum.
- 1.2 El surgiment del sistema fabril: incentius tecnològics i organitzatius.
- 1.3 Canvi i continuïtat en l'organització del treball: fàbrica, taller i treball domiciliari.

2/ El canvi institucional

- 2.1 El marc institucional: els nous drets de propietat, les estructures polítiques i el paper de l'estat.
- 2.2 El reclutament de l'empresariat i la nova consciència empresarial.

TEMA 3. LES NOVES FORMES DE L'EMPRESA CAPITALISTA

1/ La segona revolució industrial i la crisi finisecular

- 1.1 Les noves tecnologies industrials: producció contínua i estandardització de components; economies d'escala i de diversificació.
- 1.2 Els canvis gerencials i organitzatius induïts per la nova tecnologia i els nous mercats.
- 1.3 La resposta a la crisi: els processos d'integració verticals i horizontals. Les grans aliances empresarials.

2/ Les diverses experiències nacionals fins als anys 1940

- 2.1 La gran empresa nordamericana: els diferents sectors industrials i la distribució. Taylorisme i fordisme.
- 2.2 L'empresa a Alemanya: el capitalisme corporatiu.
- 2.3 El capitalisme familiar britànic. La pervivència de l'empresa familiar i les característiques del model britànic.
- 2.4 L'empresa a França i Itàlia.

2.5 El cas del Japó. Una industrialització tardana, el paper de l'estat i la formació del "zaibatsus".

2.6 El cas espanyol: la trajectòria empresarial a l'Espanya dels segles XIX i XX.

TEMA 4. L'EMPRESA CAPITALISTA DES DE 1945

1/ La difusió del model nordamericanà

1.1 La reconstrucció europea i la generalització de les formes gerencials dels Estats Units.

1.2 El paradigma fordista, els mercats de masses i les funcions reguladores de l'estat.

1.3 L'expansió de les empreses multinacionals.

2/ La crisi del model de postguerra

2.1 Les conseqüències de la crisi dels anys setanta: les limitacions del fordisme i de l'estat del benestar.

2.2 Els mètodes japonesos i la seva difusió.

2.3 La reordenació de la economia mundial i els nous països industrials.

2.4 La resposta de la gran empresa: canvis de localització, renovació tecnològica i organitzativa, col.laboració empresarial.

3.1 BIBLIOGRAFIA OBLIGATÒRIA:

J.L. García Ruiz (coord.), H. Casado, P. Fatjó, G. Núñez. (1998) *Historia de la empresa mundial y de España*, Ed. Síntesis, Madrid. (pàgs. 15-32, 37-65, 71-166, 175-195, 299-319)

L. Puttermann (ed.), (1994) *La naturaleza económica de la empresa*, Alianza Economía nº 10, Ed. Alianza Editorial, Madrid. (pàgs. 11-127)

3.2 BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA:

Aoki, Masahiko. (1994) *The Japanese firm: sources of competitive strength*, Clarendon Press, Oxford.

Blackford, M.G. (1988) *The rise of modern business in Great Britain, the United States, and Japan*, The University of North Carolina Press, London.

Bonazzi, Giuseppe (1994) *Història del pensament organitzatiu*, Eumo Editorial, Vic.

Boyer, L., Equilbey, N. (1990) *Histoire du management*, Ed. Les éditions d'organisation, París.

Cassis, Y., Crouzet, F., Gourvist, T. (eds) (1995) *Management and business in Britain and France. The age of the corporate economy*, Clarendon Press, Oxford.

Chandler A.D. y Daems, H. (eds.) (1980) *Managerial hierarchies. Comparative perspectives on the rise of the modern industrial enterprise*, Harvard University Press.

Chandler A.D. (1988) *La mano visible. La revolución en la dirección de la empresa norteamericana*, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, Madrid.

Chandler A.D. (1996) *Escala y diversificación. La dinámica del capitalismo industrial*, Prensas Universitarias de Zaragoza, Zaragoza.

Chandler, A.D., Amatori, F., Hikino, T. (1999) *Big business and the wealth of nations*, Cambridge University Press.

Coase, R.H. (1994) "La naturaleza de la empresa", en *La empresa, el mercado y la ley*, Alianza Ed., Madrid, pàgs. 33-49.

Comín, F. y Martín Aceña, P. (1991), *Historia de la empresa pública en España*, Ed. Espasa Calpe, Madrid.

Comín, F. y Martín Aceña, P. (1996) *La empresa en la historia de España*, Ed. Civitas, Madrid.

Coriat, B. (1982) *El taller y el cronómetro. Ensayo sobre el taylorismo, el fordismo y la producción en masa*, Siglo XXI, Madrid.

- Coriat, B. (1993) (2^a ed.) *El taller y el robot. Ensayos sobre el fordismo y la producción en masa en la era de la electrónica*, Ed. Siglo XXI, Madrid.
- Coriat, B. (1993) *Pensar al revés: trabajo y organización en la empresa japonesa*, Madrid, Siglo XXI.
- Gaudemar, J-P de. (1983) *L'ordre et la production: naissance et formes de la discipline d'usine*, Dunod, París.
- Hannah, Leslie, (1983) (2^a ed.) *The rise of the corporate economy*, Methuen, Londres y N. York.
- Jeremy, D.J. (1993) *Technology transfer and business enterprise*, Aldershot, Edward Elgar.
- Jobert, Ph. y Moss, M. (1990) *The birth and death of companies: an historical perspective*, Parthenon Publishing Group.
- Jones, G., (1994), "The making of global enterprise", en *Business History*, Vol. 36, nº 1, págs. 1-17.
- Lazonick, W.H. (1993) *Business organization and the myth of the market economy*, Cambridge, Cambridge University Press.
- Macmillan, Ch. J. (1985) *The japanese industrial system*, Berlin-New York, Walter de Gruyter.
- Marglin, S.A., (1977) "Orígenes y funciones de la parcelación de tareas. ¿Para qué sirven los patronos?", en A. Gorz, (ed.), *Crítica de la división del trabajo*, Ed. Laia, Barcelona, págs. 45-96.
- Mathias, P. y Postan, M.M. (drs.) (1982-83) *Historia Económica de Europa. T. VII (2 vols.) La economía industrial: capital, trabajo y empresa*, Editorial Revista de Derecho Privado, Madrid.
- Morris-Suzuki, T. y Seiyama, T. (1989) *Japanese capitalism since 1945*, East Gate Group, New York.
- Muller, M. (1994) *Structure and strategy of small and medium-size enterprise since the industrial revolution*, Ed. Franz Steiner, Stuttgart.
- Noble, D.F. (1987) *El diseño de Estados Unidos. La ciencia, la tecnología y la aparición del capitalismo monopolístico*, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, Madrid.
- Piore M.J. y Sabel, Ch. F. (1990) *La segunda ruptura industrial*, Alianza Ed., Madrid.
- Rosenberg, N., Birdzell, L.E. (1989) *Comment l'Occident s'est enrichi*, Ed. Fayard, París.
- Rosenberg, N. (1993) *Dentro de la caja negra. Tecnología y economía*, La Llar del Llibre, Barcelona.
- Sabel, Ch. y Zeitlin, J. (1985) "Historical alternatives to mass production: politics, markets and technology in nineteenth century industrialization", en *Past and Present*, nº 108, pp. 133-176.
- Sabel, Ch. y Zeitlin, J. (1997) *World of possibilities. Flexibility and mass production in western industrialisation*, Cambridge University Press.
- Santos Redondo, Manuel, (1997), *Los economistas y la empresa. Empresa y empresario en la historia del pensamiento económico*, Alianza Economía nº 25, Ed. Alianza Editorial, Madrid.
- Schmitz, Ch.J., (1993), *The growth of big business in the United States and Western Europe 1850-1939*, Macmillan Press, Londres.
- Shiomi, H. y Wada, K. (eds.) (1995) *Fordism transformed. The development of production methods in the automobile industry*, Oxford University Press, New York.
- Teichova, A., Lévy-Leboyer M. y Nussbaum, H. (1990) *Empresas multinacionales, finanzas, mercados y gobiernos en el siglo XX. Vol. I Perspectiva histórica de las empresas multinacionales. Vol. II Estudios históricos de las finanzas y mercados internacionales*, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, Madrid.
- Wilkins, Mira. (1991) (ed.) *The growth of multinationals*, Edward Elgar, Aldershot.

3.3 REVISTAS DE CONSULTA:

Las siguientes revistas son de utilidad para el estudio de la asignatura. Se encuentran en la hemeroteca de la Escuela.

- *Business History*
- *Business History Review*
- *The Economic History Review*
- *History and Technology*
- *The Journal of European Economic History*
- *Rivista di Storia Economica*
- *Studi Storici*
- *Revista de Historia Económica*
- *Revista de Historia Industrial*
- *Historia Agraria*
- *Recerques. Història/Economia/Cultura*

4. CRITERIS D'avaluació

L'alumne podrà optar entre dues possibilitats d'avaluació:

Opció A:

Un examen escrit, en què haurà de contestar les diverses qüestions plantejades. Aquestes preguntes correspondran tant a la matèria exposada a classe al llarg del curs (5 punts) com al contingut de la bibliografia obligatòria o de qualsevol altre títol que el professor consideri convenient (5 punts).

Opció B:

1. Un examen escrit sobre un article o capítol d'un llibre, o més d'un, suggerit pel programa de l'assignatura i que haurà de tenir l'aprovació prèvia del professor (4 punts).
2. Un examen escrit amb preguntes corresponents tant a la matèria exposada a classe al llarg del curs (3 punts) com al contingut de la bibliografia obligatòria (3 punts).

5. HORARIS DE TUTORIA

Docència tutoritzada: dimecres, de 12,15 a 13,15 (aula de vídeo)

Dimecres: de 11,15 a 12,15 i de 14,15 a 15,15.

Divendres: de 12,15 a 13,15 i de 14,15 a 15,15.

Despatx S/225